

29.1.2002

209/4/99

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

1

KANTELU

Forssan Ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen rehtori A arvostelee 26.1.1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) vuonna 1997 suorittamaa tarkastusta, joka koski aikuiskoulutuskeskuksen saamia valtionavustuksia.

Kantelun mukaan VTV:n ylitarkastajan B:n suorittama tarkastus oli ollut asenteellinen ja puutteellinen. A:ta itseään ei ollut tarkastuksen aikana tai sen jälkeenkään kuultu. Ulkopuolisille oli sen sijaan annettu asiasta tietoja. Myöskään B:n laatimasta alustavasta tarkastusmuistiosta ei ollut kantelun mukaan pyydetty aikuiskoulutuskeskukselta lausuntoa. Myöskään sen omaaloitteisesti antamaa vastinetta ei ollut kantelun mukaan otettu huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa.

Kantelun mukaan myös VTV:n asiasta laatima lehdistötiedote oli puutteellinen ja asenteellinen. Siinä kerrottiin vain aikuiskoulutuskeskuksen toiminnassa havaituista puutteista, vaikka tarkastuskertomuksessa oli vakavia huomautuksia myös opetushallituksen toiminnasta.

A on toimittanut vielä lisäkirjoituksen 10.5.2001, jonka liitteenä on muun muassa häntä koskeva päätös syyttämättäjäättämisestä sekä korkeimman hallinto-oikeuden kielteinen päätös opetushallituksen valtionavustusta koskeneen purkuhakemuksen johdosta.

2

SELVITYS

Kirjoituksen johdosta VTV on antanut selvityksen, joka on kantelupäätöksen liitteenä.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

VTV:n tarkastuskertomuksen "Valtionavustukset Forssan ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen perustamishankkeisiin" (tarkastuskertomus 13/98) tiivistelmän mukaan keskeisenä tarkastelu-kohteena oli ollut aikuiskoulutuskeskuksen omien toimitilojen hankintaan ja näiden tilojen perusrparannuksiin myönnettyjen valtionavustusten käyttö sekä erityisesti valtionapuviranomais-ten toiminta avustusten myöntäjänä ja käytön valvojana. Tarkastuskertomuksen mukaan

aikuiskoulutuskeskuksen valtionapuhakemukset ja niihin liittyvät kauppakirjat olivat olleet puutteellisia, minkä johdosta opetushallitus oli myöntänyt aikuiskoulutuskeskukselle valtionavustusta yli lain salliman enimmäismäärän. Tarkastuskertomuksen mukaan myös opetushallituksen viranomaisohjaus oli ollut puutteellista mm. valtionavustuksesta tiedottamisen ja avustuksen käytön valvonnan osalta.

Tarkastuskertomuksesta käy ilmi, että aikuiskoulutuskeskuksen ylläpitäjä on Forssan kaupunki, joka on asettanut johtokunnan johtamaan ja valvomaan oppilaitoksen toimintaa. Johtokunnan alaisena aikuiskoulutuksen yleishallinnon johto on keskitetty rehtorille, joka on delegoinut sitä edelleen jossain määrin toimialajohtajille.

Tarkastuskertomuksen mukaan aikuiskoulutuskeskuksessa oli tarkastuksen yhteydessä tarkemmin tutustuttu aikuiskoulutuskeskuksen toimintaan ja valtionavustusten käyttöön liittyviin kysymyksiin sekä aikuiskoulutuskeskuksen toiminnasta vastaavien johtaelinten päätöksiin.

Asiakirjoista käy ilmi, että tarkastuksesta laadittu alustava tarkastusmuistio oli lähetetty henkilökohtaisesti tiedoksi myös A:lle. Lähetekirjeessä oli tällöin mainittu myös mm. opetushallitukselta pyydetyistä lausunnoista sekä siitä, että opetushallitusta oli samalla pyydetty hankkimaan myös aikuiskoulutuksen ylläpitäjältä sen tarpeelliseksi katsoma selvitys. Tämän jälkeen opetushallitukselta oli pyydetty vielä lisäselvitystä, kun sen lausuntoon ei ollut liitetty aikuiskoulutuskeskuksen ylläpitäjän selvitystä. Opetushallituksen lisäselvityksen liitteenä oli Forssan kaupungin alustavan tarkastusmuistion johdosta antama kirjallinen selvitys.

VTV:n selvityksen mukaan B oli tarkastuksen yhteydessä keskustellut useamman kerran tarkastukseen liittyvistä kysymyksistä myös A:n kanssa tämän työhuoneessa. A:n alustavasta tarkastusmuistiosta antama vastine oli VTV:n mukaan otettu huomioon lopullista tarkastuskertomusta laadittaessa.

VTV:n mukaan B:n toimesta ei ollut luovutettu tarkastukseen liittyviä asiakirjoja tai muuta salassa pitävää tietoa kantelussa mainituille ulkopuolisille henkilöille.

VTV:n tiedotteessa otsikolla "Valtionavustusta Forssaan ammatilliselle aikuiskoulutuskeskukselle väärin perustein" oli kerrottu mm. aikuiskoulutuskeskukselle samoihin peruskorjauskustannuksiin myönnettyistä päällekkäisistä valtionavustuksista. Tiedotteen mukaan aikuiskoulutuskeskuksen menettelyjen tultua tarkastuksessa esiin opetushallitus oli ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin mm. liikaa ja väärin perustein maksetun valtionavustuksen selvittämiseksi. Tiedotteessa ei ollut mainittu tarkastuskertomuksessa mainituista opetushallituksen valvonnan puutteellisuudesta avustuksia myönnettäessä ja käytettäessä.

VTV:n selvityksessä ei ole erikseen kommentoitu väitettä tiedotteen puolueellisuudesta.

3.2

Kannanotto

3.2.1

Yleistä

Oikeusasiamiehellä ei ole pelkästään kanteluasiakirjojen perusteella mahdollista arvioida lähemmin VTV:n tarkastushavaintojen oikeellisuutta sinänsä. Rajoitun tämän johdosta käsittelemään kantelussa esitettyjä väitteitä tarkastusmenettelyn ja tiedottamisen osalta.

3.2.2

Tarkastusmenettely

Selvityksen mukaan myös A:ta oli kuultu tarkastuksen yhteydessä ja alustava tarkastusmuistio oli lähetetty tiedoksi A:lle, joka oli antanut siitä vastineen. Opetushallituksen kautta oli hankittu selvitys myös aikuiskoulutuskeskuksen ylläpitäjältä eli Forssan kaupungilta. Selvityksessä on kiistetty, että asiassa olisi annettu epäasianmukaisesti tietoja ulkopuolisille.

Saatu selvitys on tarkastusmenettelyn osalta osittain ristiriidassa sen kanssa mitä kantelukirjoituksessa on kerrottu tapahtumista. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei mielestäni ole näyttöä siitä, että ylitarkastaja B:n suorittama tarkastus olisi ollut kantelussa kerrotulla tavalla asenteellinen tai muutoinkaan epäasianmukaisesti toteutettu.

Tässä yhteydessä korostan kuitenkin yleisesti asianosaisen kuulemisen tärkeyttä. Asianosaisen kuuleminen kuuluu olennaisesti hyvän hallinnon keskeisiin elementteihin. Kuulluksi tulemisen oikeutta on perinteisesti pidetty oikeusturvaa edistävänä periaatteena. Hallintomenettelylain 15 §:kin edellyttää, että asianosaiselle varataan yleensä tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Hallintomenettelylakiin ei sisälly säännöksiä viranomaisen suorittamassa tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä. Valmisteilla olevaan ehdotukseen uudeksi hallintolaiksi sisältyy sen sijaan uutuuksena myös yleiset säännökset tarkastusmenettelystä (39 §). Ehdotetun sääntelyn mukaan asianosaisella olisi mm. oikeus olla läsnä tarkastuksessa ja esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä kysymyksistä.

3.2.3

Tiedotteen sisältö

VTV:n tarkastuksesta laatima tiedote ei käsitykseni mukaan anna tasapuolista kuvaa tarkastuskertomuksen tarkastushavainnosta. Tiedottaminen on tärkeä osa viranomaistoimintaa. Tiedotteiden sisällöllä saattaa joissain tapauksissa olla jopa alkuperäisiä asiakirjoja suurempi vaikutus siihen, mikä kuva suurelle yleisölle jää asiasta.

VTV:n mukaan tarkastuksen varsinaisena tavoitteena oli ollut selvittää avustusten käytön valvontaa sekä erityisesti valtionapuviranomaisten toimintaa avustusten myöntäjinä ja käytön valvojina. Tiedotteessa ei ole kuitenkaan kerrottu tarkastuskertomuksessa mainituista opetushallituksen valvonnan puutteista.

Tiedotteiden osalta on kuitenkin otettava huomioon, että ne ovat yleensä varsin lyhyitä ja niissä voidaan tämän johdosta käsitellä vain rajoitetusti tiedotettavana olevaa asiakokonaisuutta. Tiedotteen laatijalla on nähdäkseni laaja harkintavalta sen sisällön suhteen. Varsinkaan laajemmissa asioissa tiedotteita ei ole mahdollista laatia tyhjentyviksi. VTV:n tiedotteen lopussa on mainittu mahdollisuudesta saada tarkastuskertomus myös kokonaisuudessaan. Edellä lausutuista syistä VTV:n asiassa antamaa tiedotetta ei mielestäni voi pitää sisällöltään sellaisena, että se edellyttäisi enempiä laillisuusvalvojan toimenpiteitä.

3.3

Yhteenveto

Edellä sanotuilla perusteilla kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni VTV:lle tiedoksi.